

ŽRTVE TRGOVINE LJUDIMA: PRAVO NA PRAVNU POMOĆ I NAKNADU ŠTETE

Horizontal Facility for Western Balkans and Turkey

Funded
by the European Union
and the Council of Europe

Implemented
by the Council of Europe

BESPLATNA PRAVNA POMOĆ

Trgovina ljudima je široko prepoznata kao ozbiljno krivično delo i kršenje ljudskih prava i definisano je kao takvo u međunarodnom i domaćem pravu. Trgovina ljudima je oblik modernog ropstva. Krivično delo je počinjeno kada trgovac ljudima upotrebí nasilje, prevaru ili prisilu da kontroliše drugo lice s ciljem, na primer, njegovog uključivanja u seksualne aktivnosti ili za zapošljavanje ili davanje usluga. Trgovina ljudima može ali ne mora uključivati transport na drugu lokaciju. Lica se mogu smatrati žrtvama trgovine ljudima bez obzira na to da li su eksploatisana gradu gde žive ili su prevezena sa ciljem njihove eksploatacije, da li su se prethodno složila da rade sa trgovcem ljudima, da li su učestvovala u izvršenju krivičnog dela što je došlo kao direktna posledica njihove eksploatacije. Dete se smatra žrtvom trgovanja ljudima bez obzira na to da li su neka od nabrojanih sredstava (nasilje, prevara, zloupotreba pozicije ranjivosti, itd.) bila upotrebljena da se dete regrutuje sa ciljem njegove eksploatacije.

„Ana je bila prevarena da uđe u lanac trgovanja ljudima lažnim obećanjem za posao u restoranu. Ona je bila seksualno iskorišćavana godinu dana bez mogućnosti da pobjegne od trgovaca ljudima. Ana je bila spašena u raciji policije. Ona je bila uključena u program socijalne pomoći, smeštena na sigurno mesto i bila joj je obezbeđena psihosocijalna i medicinska podrška. Ana je učestvovala u sudskom postupku kao oštećena strana/svedok. Bila joj je obezbeđena besplatna pravna pomoć od advokata koji ju je zastupao na sudu i tražio naknadu štete koju je pretrpela u lancu trgovine ljudima. Trgovci ljudima su bili osuđeni na kraju sudskog postupka, a sud je odobrio Anin zahtev za naknadu štete u iznosu od 6.500 evra.“

KAO ŽRTVA TRGOVINE LJUDIMA IMATE SLEDEĆA PRAVA:

- pristup do besplatne pravne pomoći kao žrtva, oštećena strana ili svedok;
- zaštitu i informacije od policije, tužilaštva i sudskih organa o vašim pravima i obavezama, i to napismeno.
- informacije o vašim pravima u sudskom postupku;
- pravo na period refleksije;
- pravo na naknadu štete za nanete povrede
- pravo na staratelja ako ste dete žrtva;
- pravo na prevodioca ako ste strani državljanin i ne razumete jezik;
- pravo na dozvolu za privremeni boravak;
- pravo da tražite azil;
- pravo na privatnost i bezbednost;
- druga prava kojima se osigurava vaše mentalno i fizičko blagostanje.

BESPLATNA PRAVNA POMOĆ

- Uključeni ste u programe zaštite žrtava trgovanja ljudima koje sprovode NVO-a, za kojima treba da se obratite policiji, Ministarstvu rada i socijalne politike – Nacionalni mehanizam za upućivanje (NMU), Centru za socijalni rad ili NVO Open Gate
- Tražite besplatnu pravnu pomoć preko regionalnih odeljenja Ministarstva pravde ili ovlašćenih udruženja građana (vidite kraj brošure), preko kojih će vam biti dodeljen advokat.
- Advokat će vam objasniti postupak za zaštitu vaših prava. Advokat treba da čuje detaljno vašu priču u jer će vas on zastupati pred nadležnim organima obaveštavaće vas o toku postupka i braniće vaše interese.

NAKNADA ŠTETE

Žrtve trgovanja ljudima su izložene ozbiljnim kršenjima ljudskih prava. Pored teške fizičke i psihološke traume, možete pretrpeti i ekonomske gubitke zbog krivičnih dela koja su izvršena nad vama, kao što je gubitak plate ili imovine. Kao žrtva trgovanja ljudima vi imate prava da tražite pravednu naknadu od počinitelja krivičnih dela za materijalne i nematerijalne štete.

- **Materijalna šteta** – Uključuje sve troškove za zdravstvenu zaštitu, preglede i ispitivanja, prevoz, oštećenja vaše imovine i izgubljene zarade (ako niste bili u mogućnosti da zarađujete ili ako gubite prihod od drugih aktivnosti).
- **Nematerijalna šteta** – Uključuje pretrpljeni fizički i mentalni bol, strah, ozbiljan invaliditet, smanjenu radnu sposobnost (buduća nematerijalna šteta).

U KRIVIČNOM I PARNIČNOM POSTUPKU:

KRIVIČNI POSTUPAK PROTIV TRGOVACA LJUDIMA

Postupak služi kako bi skupili čvrste dokaze za krivičnom gonjenje i kažnjavanju počilnica krivičnog dela trgovine ljudima. Imate pravo da sami ili putem advokata:

- Zahtevate preduzimanje određenih aktivnosti u toku istrage i suđenja kako bi ostvarili vaša prava;
- Prisustvujete suđenju, predlažete dokaze, ispričate svoju priču ili tražite naknadu štete;
- Tražite da budete zaštićeni od javnosti, medija i počinitelja. Imate pravo na privatnost i bezbednost kao žrtva trgovanja ljudima.

AKO STE DETE-ŽRTVA (MLAĐI OD 18 GODINA):

- Da budete uključeni u program zaštite svedoka kada vaš roditelj/staratelj da pismenu saglasnost i kada dobijete besplatnu pravnu pomoć i zaštitu;
- Policija će zaštititi vas i vašu porodicu od daljeg uznemiravanja i patnje.
- Nadležni organi će sa posebnom pažnjom postupati sa vama i štiti vašu privatnost;

- Dobićete neophodnu pomoć i podršku Centra za socijalni rad i NVO-a;
- Vi i vaši roditelji/staratelji ćete biti obavješteni o krivičnom gonjenju i postupku i moći ćete da učestvujete kao oštećena strana ili da ostvarite vaše pravo za naknadu štete.

PARNIČNI POSTUPAK

Tužba za materijalnu i nematerijalnu štetu se treba dostaviti lično ili preko ovlašćenog zastupnika. Posle glavnog sudjenja kojoj imate prava da prisustvujete, sud donosi odluku za dodeljivanje naknade za štetu, ako je zahtev dobro objašnjen i podržan dokumentima i činjenicama. Ako sud ne dodeli naknadu za štetu ili ako iznos nije dovoljan, imate prava da se žalite Apelacionom sudu u roku od 15 dena preko zastupnika odnosno advokata sa punomoćjem.

IZVRŠNI POSTUPAK

Kada dobijete pravosnažnu (krivičnu ili parničnu) presudu i iznosu naknade štete možete naplatiti dodeljeni iznos.

- Ako ste stariji od 18 godina, možete lično ili uz pomoć pravnog zastupnika da angažujete izvršioca koji će da naplati dodeljeno obeštećenje od počinioci.
- Ako ste mlađi od 18 godina, vaš roditelj, staratelj ili dodeljeni advokat može da pokrene postupak kod izvršioca da utvrdi imovinu osuđenih lica. Ako počinioci krivičnog dela nemaju (dovoljno) imovine ili sredstava za naknadu štete, podnosi se zahtev za potvrđivanje osnove obeštećenja nadležnom sudu. Kada sud donese odluku, postoji mogućnost da Ministarstvo pravde isplati obeštećenje.

DA ZAŠTITITE VAŠA PRAVA

Možete podneti zahtev i Evropskom sudu za ljudska prava, ako su iscrpljeni svi ostali pravni lekovi u domaćem pravnom sistemu.

KONTAKT SA NADLEŽNIM INSTITUCIJAMA I ORGANIZACIJAMA ZA PRUŽANJE POMOĆI ŽRTVAMA TRGOVINE LJUDIMA:

- **Ministarstvo rada i socijalne politike – Nacionalni mehanizam za upućivanje,**
telefon: 02 310 6443,
mob.: 076 456 795,
mob.: 075 311 726
- **Policija: 192**
- **Udruženje za akciju protiv nasilja i trgovine ljudima – Otvorena porta,**
Besplatna SOS-linija: 0800 11 111;
02 27 00 107,
www.lastrada.org.mk;
e-adresa: lastrada@lastrada.org.mk
- **Zaštitnik građana,**
ul. „Makedonija“ br. 19,
telefon: 02 3 129 335;
02 3 129 359;
e-adresa: contact@ombudsman.mk
Internet-strana:
<http://pristapdopravda.mk/bpp/>

SPISAK OVLAŠĆENIH ORGANIZACIJA ZA PRUŽANJE BESPLATNE PRAVNE POMOĆI

- **Makedonsko udruženje mladih pravnika – Skoplje,**
ul. „Zlatko Šnajder“ br. 4a-1/3, Skoplje.
Lice za kontakt: Elena Georgievska.
Telefon: 02/3220-870,
e-adresa: contact@myla.org.mk; www.myla.org.mk
- **Nacionalni romski centar – Kumanovo,**
ul. „Done Božinov“ br. 11/5, Kumanovo.
Lice za kontakt: Oliver Mitov, dipl. pravnik.
Telefon 031/427-558,
e-adresa: info@nationalromacentrum.org,
internet strana: www.nationalromacentrum.org
- **Edukativno-humanitarna organizacija EHO – Štip,**
ul. „Hristijan T. Karpoš“ br. 6/4, Štip.
Lice za kontakt: Blagica Kirov, dipl. pravnik.
Telefon: 032/384-143,
e-adresa: ed_hum_eho@yahoo.com,
internet strana: www.eho-org.mk

O OTVORENOJ PORTI

Udruženje za akciju protiv nasilja i trgovine ljudima – „Otvorena porta/La strada“ je nacionalna nevladina organizacija koja je potpuno posvećena borbi protiv trgovine ljudima. Od osnivanja 2000. godine, Otvorena porta sveobuhvatno radi na problemu trgovine ljudima i aktivno učestvuje u građenju politika i strategija s ciljem smanjenja broja žrtava trgovanja ljudima i obezbeđivanja boljeg tretmana žrtava. Otvorena porta upravlja skloništem za žrtve trgovine ljudima i daje usluge žrtvama za uspešnu reintegraciju; daje im informacije o problemu trgovine ljudima i načinima sprečavanja istog preko telefonske SOS-linije koja je besplatna za one koji pozivaju unutar države.

Ova brošura ne služi kao pravni savet i nije zamena za traženje pravnog saveta.

Brošura je pripremljena uz pomoć zajedničkih sredstva Evropske unije i Saveta Evrope. Stavovi izraženi u njoj ni u kom slučaju ne odražavaju stavove Saveta Evrope ili Evropske unije.

Horizontal Facility for Western Balkans and Turkey

Funded
by the European Union
and the Council of Europe

Implemented
by the Council of Europe

